ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 9

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 MAJA 1930 R.

MIĘDZYNARODOWY SPADEK CEN

Na ogólnem zebraniu Związku Przemysłu Chemicznego dn 12 kwietnia r. b. wygłoszona została prelekcja p. prof. Adama Krzyżanowskiego, posła na Sejm, p. t. „Międzynarodowy spadek cen"

Pierwsza część odczytu poświęcona była stwierdzeniu powszechnego spadku cen hurtowych, z przytoczeniem licznych cyfr i informacyj, dotyczących najważniejszych rynków świata. W pierwszych latach powojennych indeks cen hurtowych wynosił około 140 (w stosunku do 100 z r. 1913). Obecnie — indeks zbliża się do liczby przedwojennej, zwłaszcza w zakresie surowców.

Na rynku niemieckim (doniosłym dla stosunków polskich) ceny zboża — żyta, jęczmienia, a także ceny mąki żytniej spadły poniżej poziomu przedwojennego. Ceny cukru w Londynie i New Yorku stoją nisko, przedewszystkiem wskutek konkurencji cukru trzcinowego. Podobnie spadły ceny kauczuku, juty, wełny. Ceny bawełny trzymają się jeszcze, lecz jedwab naturalny i sztuczny mają tendencję silnie zniżkową.

Spadek obejmuje nietylko artykuły rolne. Katastrofalnie spadły ceny srebra, cynku, ołowiu i niklu; w miedzi również daje się zauważyć wyraźny spadek. Ceny ropy naftowej są bardzo bliskie stanu przedwojennego.

Ceny produktów gotowych spadają znacznie słabiej, niż surowców i półfabrykatów. Wydatną zniżkę należy stwierdzić prawie tylko w cenie kilowatogodziny elektryczności. Najlepiej trzymają się ceny towarów, wytwarzanych przez przemysły skartelizowane.

Spadek cen nie ujawnia się jedynie w Rosji i Hiszpanji. W pierwszej — gdyż sama jest poza nawiasem życia; w drugiej — z powodu wahań walutowych. Natomiast we Francji ceny hurtowe w ostatnich czasach obniżyły się znacznie.

W Polsce zjawisko spadku cen artykułów rolniczych wystąpiło bardzo silnie. Od roku 1927 indeks rolniczy spadł o 20 punktów. Ceny fabrykatów pozostały jednak bez zmiany w ciągu ostatnich lat; pomimo np. spadku cen jęczmienia i chmielu — piwo nie staniało.

Według teorji znanego ekonomisty szwedzkiego, prof. Cassel'a, wzrost cen złota jest przyczyną spadku cen. Prof. Krzyżanowski nie podziela tej teorji. Więcej uzasadniony wydaje się pogląd, że źródłem spadku cen jest deflacyjna polityka banków emisyjnych. Tak więc — przyczyną spadku cen we Francji jest w pewnej mierze deflacja, uprawiana przez Banque de France.

Ekonomiści, widzący przyczyny spadku cen w zjawiskach i poczynaniach walutowo-emisyjnych, mają nadzieję, że kooperacja międzynarodowa i Międzynarodowy Bank w Bazylei doprowadzą do pożądanej stabilizacji cen.

Według prelegenta — główne przyczyny spadku cen leżą w procesie gromadzenia oszczędności, a jeszcze wybitniej — w olbrzymich postępach techniki. Technika umożliwiał korzystanie z mniejszej ilości kapitału, dla osiągnięcia tych samych skutków. Zmniejszenie kapitału pozwala na obniżenie kosztów produkcji.

Wahania cen są zresztą wynikiem nie tylko czynników ekonomicznych. W licznych wypadkach (również w Polsce) — administracja państwowa bierze w swoje ręce normowanie cen w niektórych działach. Wysoka stopa procentowa oraz wysokie koszty świadczeń społecznych przeciwdziałają spadkowi cen. Detaliczne ceny utrzymują się na jednym poziomie wszędzie tam, gdzie płace nie ulegają wahaniom.

Szczególnie ciężką sytuacje przeżywa przemysł angielski. Ceny produktów, np. pszenicy, mięsa i t. p. znacznie spadły; mimo to, robotnicy żądają płac z r. 1925, więc wyższych od przedwojennych. Wskutek niewspółmiernej wysokości płac — przemysł angielski pracuje częstokroć ze stratami.

Prelegent jest zdania, że spadek cen, sprowadzając przejściowe perturbacje na rynkach świata, a nawet będąc jedną z przyczyn bezrobocia, jest jednak naogół procesem dodatnim, prowadzącym do udostępnienia towarów i usług dla najszerszych warstw ludności.

Prelegent zaznacza, iż obecnie żyjemy w epoce szybkiego zbogacania się ludzkości. Jesteśmy świadkami ścierania się czynników: technicznego i politycznego przy kształtowaniu postępu gospodarczego. W ubiegłych okresach — takie konflikty zawsze kończyły się zwycięstwem techniki. Należy przypuszczać, że i w naszej epoce technika okaże się silniejsza.

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA W LEODJUM

Dnia 3 maja r. b. otwarta będzie Międzynarodowa Wystawa Przemysłowa w Leodjum, organizowana celem uczczenia 100-ej rocznicy niepodległości Belgji. Równocześnie na terenach Antwerpji zorganizowano Wystawę Kolonjalną; oba te przedsięwzięcia świadczyć mają o potężnej ekspansji i prosperacji Belgji.

Tereny wystawowe w Leodjum, przeznaczone na właściwą wystawę przemysłową, leżą na przeciwnym, niż miasto, brzegu rzeki, dokąd prowadzi nowy, specjalnie zbudowany most. Na uwagę zasługują zwłaszcza pawilony cudzoziemskie, z reguły prawie interesujące, niekiedy nawet szczególnie ciekawe. Z głosów prasy niemieckiej zanotować możnaby opinję, iż najbardziej udane zdają się być pawilony: włoski i polski. Pawilon polski, zbudowany według projektu arch. J. Müllera, jest wyrazem nowych prądów w budownictwie i przypomina w ogólnej kompozycji wystawowe pawilony tegoż projektodawcy, zrealizowane w roku ubiegłym w Poznaniu na P. W. K. Wnętrze pawilonu polskiego dzieli się wyraźnie na część reprezentacyjno-retrospektywną, stanowiącą wystawę rządową, oraz na stoiska, poświęcone poszczególnym działom naszego gospodarstwa narodowego. Lewe skrzydło pawilonu przeznaczono na wystawę rolniczą oraz przetwórczo-rolną, skrzydło prawe — na wystawę przemysłową Z pośród poszczególnych gałęzi przemysłu udział w wystawie polskiej biorą: górnictwo i hutnictwo, przemysł metalowy, włókienniczy, drzewny, szklany, chemiczny.

Stoisko przemysłu chemicznego, wykonane według projektów p. H. Nowiny-Czernego, składa się z trzech zasadniczych części: w części ogólnej Związek Przemysłu Chemicznego wystawił wykresy, ilustrujące rozwój polskiej produkcji chemicznej, a doprowadzone statystycznie do r. 1930. Dokładny spis przedsiębiorstw, wchodzących w skład Związku, uzupełniony szczegółowym w trzech językach skorowidzem wytwarzanych przez fabryki artykułów — jest do dyspozycji zwiedzających. Druga część stoiska zawiera pięknie wykonany plastyczny model Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach. Na część trzecią wreszcie składają się indywidualne wystawy czterech fabryk chemicznych: Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu, Państwowych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie, oraz Zakładów „Elektro" w Łaziskach-Górnych. Wystawy te rozmieszczone są w czterech jednakowych szafach, przyczem konsekwentnie przeprowadzona została zasada współczesnej sztuki wystawiania: skoncentrowanie uwagi zwiedzającego na eksponaty, przez celowe ominięcie zbędnej ornamentyki, zaniechanie stosowania tanich efektów dekoracyjnych, podanie eksponatu w formie prostej i nie męczącej. Całość stoiska chemicznego w pawilonie polskim harmonizuje z jego wewnętrznem urządzeniem, utrzymana jest w linjach prostych i sprawia jaknajlepsze wrażenie. Pawilon polski będzie jednym z nielicznych, gotowych całkowicie na dzień otwarcia wystawy — 3 maja r. b.

STATYSTYKA ZAKŁADÓW GÓRNICZYCH I HUTNICZYCH NA POLSKIM GÓRNYM ŚLĄSKU

Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych w Katowicach wydał statystykę produkcji za rok 1930, z której podajemy następujące, ciekawe dla przemysłu chemicznego zestawienia:

Zbyt węgla kamiennego Polskiego Górnego Śląska wewnątrz kraju według odbiorców w roku 1929.

ODBIORCY	1929 t	1929 %
1. Koleje żelazne	2 934 311	15,38
2. Wojskowość	215 091	1,13
3. Inne instytucje państwowe	130 792	0,68
4. Żegluga	5 352	0,03
5. Koksownie	2 478 295	12,99
6. Brykietownie	349 810	1,83
7. Kopalnie rud i kopalnie nie mające węgla własnego	106 078	0,56
8. Przemysł naftowy	202 877	1,06
9. Przemysł solny	17 161	0,09
10. Przemysł metalurgiczny żelazny	1 287 306	6,75
11. Przemysł metalurgiczny innych metali	1 008 105	5,28
12. Przemysł mechaniczny i metalowy	123 411	0,65
13. Przemysł cukrowniczy	594 765	3,12
14. Przemysł włókienniczy	466 065	2,44
15. Przemysł cementowy i ceramiczny (cementownie, cegielnie, wapienniki)	895 905	4,70
16. Przemysł garbarski i przetworów zwierzęcych	34 696	0,18
17. Rolnictwo i przetwory rolne (browary, młyny, gorzelnie)	903 582	4,74
18. Przemysł chemiczny	401 160	2,10
19. Przemysł papierniczy	205 706	1,08
20. Inne gałęzie przemysłu (przemysł obróbczy drzewa, huty szklane i t. d.)	1 107 831	5,81
21. Gazownie	383 537	2,01
22. Inne instytucje miejskie (elektrownie, wodociągi, tramwaje i t. d.)	1 079 121	5,66
23. Opał domowy	2 239 306	11,74
24. Pośrednicy	1 905 102	9,99
Razem	**19 075 365**	**100**

Produkcja cynku surowego w Polsce w latach 1922 do 1929

Rok	Wydobycie w tonnach
1922	84 736
1923	96 404
1924	93 090
1925	114 339
1926	123 743
1927	150 371
1928	161 725
1929	169 032

Wydobycie węgla kamiennego w Polsce w latach 1913 i 1914 do 1929

Rok	Wydobycie ogółem		Polski Górny Śląsk (wraz z węglami odkryw.)	
	Tonny	1913 = 100%	Tonny	1913 = 100%
1913	40 985 297	100,00	31 997 906	100,00
1924	32 290 748	78,79	23 705 871	74,09
1925	29 064 899	70,92	21 450 041	67,04
1926	35 759 418	87,25	25 950 160	81,10
1927	38 031 401	92,79	27 731 025	86,66
1928	40 553 290	98,95	30 208 608	94,41
1929	46 147 611	112,60	34 143 711	106,71

WŚRÓD WYDAWNICTW

Zrzeszenie Związków Pracodawców w Niemczech wydało sprawozdanie ze swej działalności za lata 1927—1929.

Wydawnictwo stoi na wysokim poziomie pod względem treści i formy i zawiera historję niemieckiego ustawodawstwa społecznego w ciągu ostatnich 3-ch lat, oraz oświetla z punktu widzenia pracodawców wszystkie ważniejsze zagadnienia niemieckiej polityki społecznej.

Dla osób zajmujących się sprawami społecznemi, zwłaszcza zaś ustawodawstwem robotniczem, może być wydawnictwo to źródłem pierwszorzędnych informacyj.

W początkach maja r. b. ukaże się pod redakcją p. Czesława Pechego, Redaktora Naczelnego Tygodnika „Polska Gospodarcza", i w nakładzie tegoż wydawnictwa, zbiorowa księga pamiątkowa p. t. „Kronika o polskiem morzu", przedstawiająca w szeregu prac najpoważniejszych autorów dzieje walk polskich o dostęp do morza i reasumująca dziesięcioletnią pracę Odrodzonej Polski w dziedzinie spraw morskich Księga ta, zawierająca kilkadziesiąt artykułów i bogato ilustrowana, wydana zostaje w formie artystycznego albumu i obejmować będzie około 400 stron druku.

Cena książki wynosi bez kosztów przesyłki zł. 20.— za jeden egzemplarz. Wydawnictwo to polecamy specjalnej uwadze naszych czytelników.

KRONIKA

Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie komunikuje, że Polsko-Amerykańska Izba Handlowa zamierza zorganizować wycieczkę polskich kupców i przemysłowców do Stanów Zjednoczonych w terminie pomiędzy 20 lipca a 1 września r. b. Wycieczka ta zwiedziłaby między innemi i międzynarodową wystawę amerykańskiego handlu importowego, która odbędzie się w Nowym Yorku w dniu 4—9 sierpnia r. b.

Wycieczka zostałaby przyjęta przez Izbę Polsko-Amerykańską oraz Izbę Handlową Stanów Zjednoczonych w Nowym Yorku, które ułatwiłyby nawiązanie kontaktów, zwiedzanie zakładów przemysłowych etc.

Kosztorys wycieczki przedstawia się następująco:

Podróż morska tam i zpowrotem	$ 120 od osoby
„Round trip" New York — Detroit—Pittsburgh—Chicago—Philadelphia - Baltimore — Washington . .	$ 200 od osoby
30 dni pobytu po $ 8 . .	$ 240 „ „
razem . .	$ 560 od osoby

Zgłoszenia przyjmuje Polsko-Amerykańska Izba Handlowa w Warszawie, Nowy-Swiat 72.

Państwowe Przedsiębiorstwo „Żegluga Polska" w Gdyni uruchomiło z dniem 1 kwietnia regularną linję okrętową na Bałtyku dla połączenia z krajami bałtyckiemi Estonją, Łotwą i Finlandją. Dwa statki wychodzić będą regularnie z Gdyni ok. 1-go i 15-go każdego miesiąca.

Wywóz produktów chemicznych, oparty na świadectwach eksportowych w I kwartale 1929 i 1930 przedstawiał się następująco:

Wyszczególnienie	I kwartał 1929		I kwartał 1930	
	Kg.	Zł.	Kg.	Zł.
Ług potas., żelazocyjanki, błękit-paryski	148.531	299.126	210.248	394.810
Dynamit i amonit	30.350	129.443	10.700	50.304
Kapsle, lonty i kapiszony . . .	10.226	113.493	2.463	21.652
Chloran potasu .	66.900	58.333	79.732	66 001
Przędza jedwabiu szlucznn. . . .	121.925	2.156.190	303.126	5.280.823
Cerata	5.000	25.000	10.495	67.096
Biel cynkowa . .	596.600	780.000	409.525	448.115
	979.532	3.561.585	1.026.289	6.368.801

NOWE ROZPORZĄDZENIA

* W Dz. Ust. Nr. 28 z dn. 18 kwietnia r. b. ukazało się pod poz. 246 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 31 stycznia 1930 r. w sprawie wykazu zagranicznych wód mineralnych, korzystających ze zniżonej stawki celnej.

Rozporządzenie to unifikuje dotychczasowe przepisy w powyższym zakresie i podaje jedną listę wód mineralnych, opłacających zniżoną stawkę celną.

* W Dz. Ust. Nr. 28 z dn. 18 kwietnia r. b. ukazało się pod poz. 249 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 11 marca 1930 r. o preparatach chemicznych zwolnionych od cła.

Rozporządzenie to znosi dotychczasowy stan możliwości bezcłowego importu do Polski preparatów, służących do zwalczania szkodników roślinnych, i zostało wydane w wyniku pomyślnego rozwoju odpowiedniej dziedziny produkcji chemicznej w kraju.

Oba powyższe rozporządzenia wchodzą w życie z dniem ogłoszenia.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560	zł.
Alkohol metylowy techniczny	230	„
„ „ czysty 99%	330	„
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	„
Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,80	„
„ granulowany za 1 kg % N_2	2,—	„
Azotan amonu	103,60	„
Benzen handlow 90%	90,50	„
„ czysty	105	„
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	20	„
Chlorek cynku (ług 50%)	55	„
Chlorek wapna bielący	40	„
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	„
Chloroform czysty	900	„
„ „pro narcosi"	1.800	„
Fenol czysty	300	„
Formalina 30%	250	„
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4	„
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	„
„ techniczna	175	„
Karbid	75—80	„
Karbolineum	45	„
Klej kostny	265	„
Klej skórny	400	„
Krezol	140	„
Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	zł.
Kwas mrówkowy 85%	241	„
„ siarkowy 60° Bé	7,74	„
„ solny bez arsenu	14	„
„ octowy techn. 30%	110	„
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	7,20—8,25	„
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	20	„
Naftalen surowy prasowany	34,50	„
„ czysty w łuskach	68	„
Octan sodu	160	„
„ ołowiu	260	„
Oleina zwierzęca destylat	300	„
„ „ saponifikat	290	„
Oleum 20%	20,85	„
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	„
Smoła preparowana	19,95	„
Siarczan amonu	43	„
Siarczek sodu 60/62%	70	„
Soda amonjakalna	25	„
„ kaustyczna	60	„
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16	„
Stearyna	290	„
Superfosfat 16%	13,76—15,20	„
Toluen czysty	120	„
Żelatyna techn.	450	„

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Aparatura laboratoryjna i przemysłowa:
CENTRALA DOSTAW APARATURY DLA LABORATORJÓW I PRZEMYSŁU, Warszawa, Żolibórz, ul. Łączności, tel. 509-76, 538-42.

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09. informacje 204-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30,
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO" Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN" Warszawa, Daniłowiczowska 16 tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa Wilcza 9a, tel 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ" Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne. G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10